

Flere og flere oppdager at økumenikk og internasjonal kontakt har betydning for lokalt kirkelig arbeid. Et bredt utsyn kaster nødvendig lys over arbeidet for kirkens synlige enhet og folks lengsel etter fred, forsoning og rettferdighet.

Denne årsrapporten reflekterer dette i forhold til åtte hovedoverskrifter for Mellomkirkelig råds virksomhet i 2000.

Jubileum 2000 i Norge

Jubileumsåret 2000 medførte en norsk økumenisk satsing uten sidestykke i vår historie. I denne satsingen sto Norges kristne råd (NKR) sentralt som oppdragsgiver for og drivkraft i "Prosjektet Jubileum 2000". Med en bredde som bare meget sjelden manifesterer seg i norske kirkeliv, fant det sted hundrevis av små og store arrangementer over hele landet. På ulike måter ble det uttrykt tydelig vilje fra kirker og menigheter til å stå sammen om vitnesbyrdet om Jesus Kristus.

Den norske kirkes menigheter var en del av denne mobiliseringen. Utfordringen er nå å la erfaringene fra jubileumsarbeidet utvikle seg til en hverdagsøkumenikk at vi kan si at Jubileum 2000 innebar et tidsskille for økumenisk arbeid i Norge.

Det hellige land og de lokale kirkene

Som en del av Jubileum 2000 har kirkene i Norge satt nytt søkelys på situasjonen for kirkene og de kristne i Midtøsten. En økumenisk delegasjon besøkte kirkene i området og brakte hjem sterke inntrykk fra møter med de palestinske kirkene og fra deres kamp for å sikre et fortsatt nærvær og vitnesbyrd i det landområdet hvor kristendommens vugge sto. Det er en voksende oppfatning blant kirkene i Norge at Israels sikkerhet og palestinernes frihet er gjensidig avhengig av hverandre. At Israels okkupasjon av Vestbredden og øst-Jerusalem opphører, er en forutsetning for palestinernes frihet, og samtidig er denne friheten den fundamentale forutsetningen for Israels sikkerhet. En landsomfattende innsamling i norske menigheter til skolearbeidet for Den lutherske kirke (Evangelical Lutheran Church of Jordan) innbrakte ca. 1 mill kroner.

Mellomkirkelig råd har ledet arbeidet i den norske økumeniske stiftelsen "Stiftelsen Oljeberget" for å skaffe til veie økonomisk støtte til Det lutherske verdensforbund slik at de kan betjene et stort opparbeidet underskudd knyttet til driften av Augusta Victoria Sykehuset på Oljeberget i Øst-Jerusalem. I desember ble det undertegnet en avtale som muliggjorde utbetalingen av til sammen 3 mill USD fra den norske og den svenske Regjering på betingelse av at eiendommen ikke ble delt opp og solgt. I avtalen er man enige om å samarbeide om å utvikle eiendommen til beste for de lokale kirkene, og slik at deres internasjonale partnere også har glede av den 180 mål store eiendommen i fremtiden.

Mellomkirkelig råd og Borg biskop har i samarbeid med Utenriksdepartementet også arbeidet for å styrke samarbeidet mellom kirkene i Betlehem og Jerusalem og den palestinske statlige Betlehem 2000-komiteen. Dette har skjedd gjennom ulike tiltak, blant annet ved trykkingen av en økumenisk kalender. Volden på Vestbredden og rundt Betlehem høsten 2000 innebar at Betlehem 2000-planene som særlig var knyttet til julefeiringen, ikke lot seg gjennomføre.

Slett u-landsgjelda

Mellomkirkelig råd har deltatt aktivt i den norske Jubilee 2000-kampanjen for å få til størst mulig gjeldssletting for de fattigste landene rundt årtusenskiftet og best mulige rammer for gjeldssletting i framtiden. I denne forbindelse har det vært et toppmøte mellom regjeringen og kirkelederne, og rådet har også vært en aktiv partner i det internasjonale økumeniske arbeidet i regi av Kirkenes Verdensråd og Det Lutherske Verdensforbund. I tiden som kommer, vil dette engasjementet videreføres innenfor rammen av "finansiering for utvikling"-prosessen.

Den vanskelige forsoningen

Forsoning sto i fokus under Kirkemøtet i Trondheim i november 2000 da møtet offentlig ba representanter for taterfolket i Norge om unnskyldning og tilgivelse for den urett som kirken har begått mot dette folket. Rådet har i forbindelse med regjeringens arbeid med Stortingsmelding om nasjonale minoriteter søkt å bidra til at også den norske stat på en klarere måte kan gjøre opp for sin del av skylden. Langt på veg gjør Stortingsmeldingen dette, selv om det gjenstår mye på å legge til rette for oppreisnings- og restitusjonsforpliktelser.

I tilknytning til den tradisjonelle Olsokfeiringen ankom det europeiske pilegrimsprosjektet "Pilgrimage 2000" Trondheim og Nidaros med pilegrimer og gjester fra hele Europa. Prosjektet har vært et samarbeidsprosjekt mellom et nettverk av europeiske menigheter og KEK, og det er pastor Berit Lånke, nestleder i Mellomkirkelig råd, som har vært prosjektleder. I løpet av år 2000 har man gått opp 7 gamle pilegrimsleder i Europa innenfor både den ortodokse, katolske og protestantiske tradisjon, og en av dem har vært pilegrimsvegene til Nidaros. Et særpreget element ved feiringen i Nidaros var den europeiske forsoningsseilasen med ungdommer fra land på Balkan som nylig har ført krig mot hverandre. Som samtalepartner med ungdommene var blant annet KEKs generalsekretær og erkebiskop Anastasios av Albania.

Det ortodokse Europa

Arbeidet med å knytte tettere kontakt med ortodokse kirker i Europa har fortsatt i år 2000. I samarbeid med Nidaros biskop har Mellomkirkelig råd besøkt Bosnia og Sarajevo. Besøket der muliggjorde også samtaler med Sarajevos flerreligiøse råd. Et konkret resultat av besøket hos Den serbisk-ortodokse kirke i byen er at Mellomkirkelig råd i samarbeid med den norske ambassaden i Sarajevo og Norsk Folkehjelp i Mostar har bidratt til at den gamle serbiske kirken har fått nytt tak. Slik har man sikret svært verdifullt gammelt kirkelig inventar og ikoner.

I samarbeid med Borg biskop har Den norske kirke også besøkt patriarken for Den rumensk-ortodokse kirke i Bucuresti og metropolitt Daniel i Iasi. Det er etablert et felles ønske om å knytte nærmere kontakter på bispedømmeplan mellom vår to kirker.

De siste årene har det vært en økende kontakt mellom Den norske kirke og Den russisk-ortodokse kirke. Det er ikke minst de siste årenes regionale kirkesamarbeid i Barentsregionen som har muliggjort denne utviklingen. I dette samarbeidet har Nord-Hålogalands biskop og bispedømmeråd spilt en helt sentral rolle. I oktober besøkte en offisiell delegasjon fra Den norske kirke og Kirkens Nødhjelp Moskva og hadde samtaler med kirkens overhode HH patriark Alexej og metropolitt Kirill i patriarkatets avdeling for internasjonale spørsmål. Besøket la grunnlaget for et mer formalisert kirke til kirke-samarbeid i tiden som kommer. Som et konkret resultat av besøket er det etablert et samarbeid om diakoni (HIV/AIDS) hvor Kirkens Nødhjelp er partner fra norsk side, og det er enighet om å opprette en permanent felles arbeidsgruppe mellom våre to kirker. Når arbeidsgruppen kommer i gang, vil det representere et betydelig skritt videre i retning av et forpliktende samarbeid mellom Den norske kirke og Den russisk-ortodokse kirke. Dermed har begge kirkene et forum for å reise viktige spørsmål innen våre land, i de bilaterale relasjoner og i det internasjonale arbeid.

Den norske kirke og de internasjonale økumeniske organisasjonene

Prosessen med å drøfte hvordan de økumeniske organisasjonene fungerer i forhold til hverandre pågår stadig og berører også Mellomkirkelig råds virksomhet. Sentralt dette arbeidet så langt står den nordiske konsultasjonen i Nya Valamo i Finland i mars under tema: "Den økumeniske bevegelse i forandring". Konsultasjonen samlet de nordiske kirkes styremedlemmer i KV, LVF og KEK, de mellomkirkelige råd/avdelingens ledere samt generalsekretærene i de nordiske «agencies». Mellomkirkelig råd har gjort et dokument fra konsultasjonen til retningsgivende for sitt arbeid med å prioritere Den norske kirkes ressurser og innsats i de ulike organisasjonene.

Dokumentet sier at KEK bør bli det viktigste instrumentet for arbeidet i Europa i tiden som kommer. I tråd med denne prioriteringen har Den norske kirke invitert KEK til å avholde sin neste generalforsamling i Trondheim i juni 2003. Invitasjonen er akseptert, og arbeidet med å tilrettelegge for en god norsk vertskapsfunksjon er i gang i et samarbeid med Nidaros bispedømme.

I året som er gått er retningslinjene for fordelingen av de såkalte "10% OVF-midler til søsterkirker" fastlagt. Det er Kirkemøtet som har bestemt at 10% av den årlige avkastningen av Opplysningsvesenets Fond skal bevilges til søsterkirker. I Mellomkirkelig råds retningslinjer er kanalisering av midler gjennom de økumeniske organisasjonene KV og LVF gitt prioritet. Fordelingen gjøres i kontakt med Kirkens Nødhjelp som også bidrar med midler til de to internasjonale organisasjonene.

Den norske kirke og livssynsmangfoldet

Det er Mellomkirkelig råds oppgave å oppmuntre til, selv delta i og å koordinere vår kirkes deltakelse i det nasjonale dialogarbeid mellom religions- og livssynsorganisasjonene som skjer i vårt land. Dette skjer både i bilaterale dialoger med representanter for det jødiske og muslimske Norge, og det skjer i økende grad gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. I løpet av 2000 har en omfattende dialogprosess vært gjennomført i et samarbeid mellom Samarbeidsrådet og Regjeringens verdikommisjon under navnet "Nasjonal dialog om tro og livssyn i Norge".

Den norske kirkes deltakelse i disse prosessene gir stadig nye og nødvendige kunnskaper om hvordan minoritetssamfunnene i Norge ser på Den norske kirke som statskirke og majoritetskirke.

Dialogarbeid og engasjement for å styrke religionsfriheten hører nært sammen. Erfaringene er at å rotfeste arbeidet for religionsfrihet i et konkret lokalt eller nasjonalt religionsdialogarbeid gir tyngde og troverdighet i det internasjonale arbeid. Dette er bakgrunnen for at Mellomkirkelig råd i økende grad kanalisere sitt arbeid for religionsfrihet gjennom Oslo-koalisjonen for tros- og livssynsfrihet. Kjernen i Oslo-koalisjonen utgjøres av Samarbeidsrådets medlemmer. I året som ligger bak, har Oslo-koalisjonen arbeidet med religionsfrihetsspørsmål innen OSSE-området og i Kina.

For kirkene og de frivillige organisasjonene som arbeider for en rausere og mer menneskelig asyl- og flyktningspolitikk, var etableringen av Utlendingsnemnda et viktig tiltak. Denne domstolliknende klagenemnda har overtatt ansvaret for all klagebehandling av søknader om asyl i Norge. Representanter for det sivile samfunn har fått sete i nemndene, og Mellomkirkelig råd var koordinerende kirkelige instans for nominering av kompetente personer med kirkelig engasjement til plass i Utlendingsnemnda. En viktig prinsipiell sak det var nødvendig å kjempe for under etableringen av nemnda, var at retten til personlig frammøte for nemnda skal være hovedregelen.

Betydningen av kirkelig samordning av europeiske kirkers engasjement på dette feltet har blitt tydelig i året som er gått. På det organisatoriske plan har Mellomkirkelig råd støttet arbeidet med å gi Churches Committee on Migrants in Europe (CCME) hovedansvaret for det økumeniske arbeidet i Europa og for å fremme et mer dynamisk arbeid med å informere, samordne og legge strategier for et kritisk kirkelig engasjement overfor europeiske lands politikk.

Den verdensvide kirke og lokalmenigheten

Ett trekk ved utviklingen innen Den norske kirke blir tydeligere år for år. Norske menigheter og bispedømmer oppretter i økende grad internasjonale kontakter. Dermed er det også skapt et grunnlag for at den økumeniske visjon om kirkens synlige enhet skal bli en mer sentral visjon i Den norske kirkes liv. Med dette som bakgrunn har Mellomkirkelig råd initiert prosjektet "Guds menighet er jordens største under" - et prosjekt som tar sikte på å skaffe til veie mer konkret viten om hvordan menigheter og bispedømmer selv vil beskrive sine erfaringer med å ha ulike former for økumenisk og internasjonal kontakt, og hvordan menighetens liv og lære eventuelt blir endret som en konsekvens av dette.